

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2003-3-38 (Özelleştirme Nihai Bildirim)
Karar Sayısı : 03-27/322-138
Karar Tarihi : 24.4.2003

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK (Başkan Y.)
Üyeler : A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, Tuncay SONGÖR,
Kublay ATASAYAR, M. Sıraç ASLAN

B- RAPORTÖRLER: Aydın ÇELEN, Onur Yelda YÜKSEL,
Alper KARAKURT, Osman Tan ÇATALCALI

C- BİLDİRİMDE BULUNAN : T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
Hüseyin Rahmi Gürpınar Sok. No:2 Çankaya / Ankara

D- TARAFLAR : Türkiye Zirai Donatım A.Ş.
Traktör İşletme Müdürlüğü Erenler / Sakarya

- Sakarya 17 Ağustos Ortak Girişim Grubu
Dört Yol Sanayi Çarşısı B Blok No:55 Adapazarı / Sakarya

E- DOSYA KONUSU: Türkiye Zirai Donatım A.Ş.'ye ait Adapazarı'ndaki Traktör İşletme Müdürlüğü ile Tarım Makinaları İşletme Müdürlüğü'nün 17 Ağustos Ortak Girişim Grubu tarafından devralınmasına izin verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 27.3.2003 tarih, 1303 sayı ve 10.4.2003 tarih, 1530 sayı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 21.4.2003 tarih, 2003-3-38/ÖN-03-AÇ sayılı Özelleştirme Nihai Bildirim Raporu, 21.4.2003 tarih ve REK.0.07.00.00/46 sayılı Başkanlık önergesi ile 03-27 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; devralma işlemine taraf olan teşebbüslerin ilgili ürün pazarında Tebliğ'de öngörülen pazar payı ve ciro eşiklerini aşmamaları nedeniyle anılan işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi

ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan 1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in kapsamında izne tabi bir devralma olmadığı ifade edilmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. Sektöre İlişkin Bilgiler

Türkiye Ziraî Donatım A.Ş., yeni unvanı Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi, Traktör İşletme Müdürlüğü ve Tarım Makinaları İşletme Müdürlüğü olmak üzere iki bölümden oluşmakta ve ağırlıklı olarak traktör pazarında faaliyetlerini sürdürmektedir. Dolayısıyla, özelleştirme işleminin etkileri özellikle traktör pazarında görüleceğinden, aşağıda traktör pazarına ilişkin genel bilgiler verilmiştir.

Traktör, inşaat sektörü gibi tarım dışı faaliyetlerde kullanılabilirdiği gibi, ağırlıklı olarak tarım sektöründe kullanılmaktadır. Traktör, tarımsal üretimde modern üretim teknolojilerinin kullanılması olanağını sağlayarak tarımda verimliliği arttırmakta ve maliyetleri düşürmektedir. Türkiye'de tarımsal nüfusun toplam nüfusa oranı hala %45 gibi yüksek seviyelerde seyretmektedir. Tarımda makineleşmenin sağlanması suretiyle tarımsal nüfus oranının aşağıya çekilmesi ve insan iş gücünün daha etkin bir şekilde kullanılması söz konusu olabilecektir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, tarımda makineleşme için ihtiyaç duyulan araçların birçoğunun kullanımında gerekli olan traktör, tarımsal gelişmede en önemli etken konumundadır.

Türkiye'de traktör değişik formlarda üretilmektedir. Bunlar; komple traktör (CBU:Completely Build Unit) ya da bir traktörün belli bir kısmını ifade etmek üzere SKD/CKD (Semi Knock Down, Completely Knock Down) formlarıdır. Türkiye'de yerli talep büyük oranda komple traktöre yöneliktir. SKD/CKD tipi üretim ise ihracata yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Türkiye talebinin tamamına yakını yerli üretimle karşılanabilmektedir. Yerli üreticilerin yabancı üreticilere göre birtakım maliyet avantajları olması nedeniyle, Türkiye'ye ancak Türkiye'de üretimi yapılmayan çok kompleks traktörler ithal edilebilmektedir.

Türkiye'de gerçekleşen traktör satışlarında yıldan yıla büyük dalgalanmalar olmuştur. Traktör talebindeki bu dalgalanmaların en önemli nedeni, izlenen taban fiyat uygulamaları, destekleme politikaları ve değişken iklim koşulları gibi nedenlerle çiftçi gelirinin yıldan yıla büyük oranda değişiklik göstermesidir. 1995-1998 yılları arasında tarımsal gelirdeki artışa paralel olarak traktör talebinde de artış yaşanmıştır. 1994 yılında Türkiye'de 25.208 adet traktör satılırken, 1998 yılında bu rakam 56.789 adete yükselmiştir. 1999 yılının ilk yarısında da talep artışı devam etmiş, ancak 17 Ağustos depremini takip eden dönemde traktör

talebi olağanüstü bir oranda düşüş göstermiştir. 1999 yılındaki traktör satışı, yılın ilk yarısında gerçekleşen satışlar sayesinde 25.179 adet seviyesine ulaşabilmiştir. 2000 ve 2001 yıllarında, genel ekonomik durumda gözlenen olumsuzluklara bağlı olarak traktör satışları sürekli azalmış ve nihayet 2001 yılında Türkiye’de sadece 14.976 adet traktör satılabilmektedir. Tablo-1’de Türkiye traktör pazarına ilişkin 1994-2001 dönemi verileri gösterilmektedir.

Tablo-1 Türkiye Traktör Pazarı

Yıllar	Traktör Parkı	Üretim	Satış
1994	743.991	24.062	25.208
1995	759.137	38.837	39.035
1996	787.387	46.872	44.997
1997	807.260	55.565	54.753
1998	847.995	60.500	56.789
1999	873.833	27.435	25.179
2000	873.160	16.738	20.357
2001	859.773	15.052	14.976

Türkiye traktör pazarı, pazar payları birbirine oldukça yakın olan iki üretici teşebbüsün kontrolündedir. Bu teşebbüslerden ilki New Holland’ın da hissedarı olduğu Türk Traktör ve Ziraat Makina A.Ş. (Türk Traktör), 2002 yılı itibarıyla %.... oranında pazar payına sahiptir. Massey Ferguson lisansı ile üretim yapmakta olan diğer büyük üretici Uzel Makine San. ve Tic. A.Ş.’nin (Uzel) ise aynı dönemde pazar payı %..... olarak gerçekleşmiştir. Özelleştirilecek teşebbüs olan Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi ise 2002 yılı içerisinde yaklaşık 1250 adet traktör satışı ile %..... oranında pazar payına ulaşmayı başarmıştır. Ancak, Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi’nin geçtiğimiz yıllar içerisindeki pazar payları incelendiğinde çok büyük dalgalanmalar gösterdiği tespit edilmiştir. Şöyle ki, Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi’nin pazar payı 2000 yılında %10, 2001 yılında ise %1 olmuştur. 2001 yılında satış faaliyetlerini sınırlı bir şekilde yürüten Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi, 2002 yılı içerisinde gerçekleştirdiği oldukça avantajlı kampanyalı satışları sayesinde pazar payını %.....’e yükseltmiştir. Bu üreticilerin yanı sıra, her biri çok düşük pazar paylarına sahip olan Tümosan, Hema, Universal Traktör gibi teşebbüsler de traktör pazarında faaliyetlerini sürdürmektedirler.

H.1.2.İlgili Ürün Pazarı

1997/1 sayılı Tebliğ’in 4. maddesi uyarınca ilgili ürün pazarının tespitinde; tüketicinin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan mal ve hizmetlerden oluşan pazar dikkate alınmakta, tespit edilen pazarı etkileyebilecek diğer unsurlar da değerlendirilebilmektedir.

Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi’nin ana faaliyet konusu traktör üretimidir. Tarım sektöründe geniş bir kullanım alanı bulan traktörün yerini tutacak başkaca bir aracın varlığından söz etmek mümkün değildir. Bu çerçevede, ilgili ürün pazarı "traktör pazarı" olarak belirlenmiştir.

H.1.3. İlgili Coğrafi Pazar

Teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri alanın, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşullarının komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olması; ilgili coğrafi pazarın tespitinde büyük bir önem taşımakta ve belirleyici olmaktadır.

Traktör üreticilerinin Türkiye genelinde faaliyet göstermesi ve söz konusu ürünler bakımından pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşma, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış koşullarının bölgesel bir farklılık göstermemesi dikkate alınarak, ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları" olarak tespit edilmiştir.

H.2.Taraflar

H.2.1. Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi

Tarım üreticisinin ihtiyaç duyduğu tarımsal girdileri üretme ve tedarik etme gayesi ile 1944 yılında Türkiye Ziraat Kurumu adı altında kurulan teşebbüs, Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından 11.3.1998 tarih 98/25 sayılı karar ile özelleştirme kapsam ve programına alınmıştır. Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin Adapazarı'ndaki Traktör İşletme Müdürlüğü ve Tarım Makinaları İşletme Müdürlüğü özelleştirilecektir. Dosya mevcudu bilgi ve belgeden Traktör İşletme Müdürlüğü'nün "Başak" markası altında gerçekleştirdiği üretimini geçtiğimiz yıllar içerisinde azalttığı ve 1999 yılında 3.004 adet traktör üreten işletmenin, 2000 yılında 1.517, 2001 yılında 850 ve 2002 yılında ise 220 adet üretim gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. 2001 yılında sadece 149 adet satış gerçekleştiren İşletme, 2002 yılında kampanyalı satış uygulaması ile elindeki stokları eriterek %.... oranında pazar payına ulaşmıştır. Bu çerçevede, 2001 yılında 1,5 trilyon TL. ciro elde eden Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin Traktör İşletme Müdürlüğü, 2002 yılında ..... trilyon TL ciroya ulaşmıştır.

H.2.2. Sakarya 17 Ağustos Ortak Girişim Grubu

Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin özelleştirilmesi ihalesine teklif veren tek teşebbüs olan Sakarya 17 Ağustos Ortak Girişim Grubu, Demireller Makine Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Demireller) ve Nurpar Otomotiv Yedek Parça Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.'nden (Nurpar) oluşmaktadır. Demireller'in ana faaliyet konusu, iş makinesi, yedek parça, vagon, makine ve tekstil üretimi ve satışlarıdır. Nurpar ise, traktör parçası imalatı, Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin bayiliği ve yedek parça imalatı ile iştigal etmektedir. Her iki şirketin de traktör üretimi faaliyeti bulunmamaktadır.

H.3.Yapılan Tespitler Ve Hukuki Değerlendirme

1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in 3.

maddesinde, özelleştirilecek teşebbüs ya da mal veya hizmet üretimine yönelik birimin ilgili ürün piyasasındaki pazar payının %20'yi veya cirosunun 20 trilyon TL'yi aşması ya da bu eşikler aşılmaya bile özelleştirilecek teşebbüsün hukuki veya fiili imtiyazlara sahip olması durumunda, ihale şartlarının kamuoyuna duyurulmasından önce, Rekabet Kurumu'na ön bildirimde bulunulacağı belirtilmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin 2002 yılı cirosu ..... trilyon TL, traktör pazarındaki pazar payı ise %.....'dir. Ayrıca Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin herhangi bir hukuki veya fiili imtiyazı bulunmamaktadır. Dolayısıyla, sözkonusu özelleştirme işlemi, 1998/4 sayılı Tebliğ'in 3. maddesi anlamında ön bildirime tabi bir işlem değildir.

1998/4 sayılı Tebliğ'in 5. maddesi uyarınca, ön bildirime tabi olmamakla birlikte, özelleştirme kapsamında gerçekleştirilecek devralmaya taraf olan teşebbüslerin ilgili ürün piyasasındaki toplam pazar paylarının %25'i veya toplam cirolarının 25 trilyon TL'yi aşması halinde, devralma işleminin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurulu'ndan izin alınması gerekmektedir.

Söz konusu özelleştirme ihalesine teklif veren tek teşebbüs olan Sakarya 17 Ağustos Ortak Girişim Grubu'nu oluşturan şirketlerden Demireller'in traktör üretimi alanında doğrudan veya dolaylı herhangi bir faaliyeti bulunmamaktadır. Nurpar ise traktör parçası imalatının yanısıra özelleştirilecek teşebbüs olan Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin bayiliğini yapmaktadır.

1998/4 sayılı Tebliğ'in 5. maddesinde belirtilen eşikler çerçevesinde yapılan değerlendirme sonunda, devralma işlemine taraf olan teşebbüslerin toplam cirolarının yaklaşık 20 trilyon TL olduğu ve pazar paylarının ise %25 eşiklerinin altında kaldığı görülmüştür. Dolayısıyla, söz konusu özelleştirme işlemi neticesinde Sakarya 17 Ağustos Ortak Girişim Grubu'na gerçekleştirilecek devir işlemi, Rekabet Kurulu'ndan izin alınması gereken bir işlem değildir.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen bilgiler ışığında, Sümer Holding A.Ş. ile birleştirilen eski Türkiye Zirai Donatım A.Ş.'ye ait Adapazarı'ndaki Traktör İşletme Müdürlüğü ile Tarım Makinaları İşletme Müdürlüğü'nün (Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin), açılan ihaleye teklif veren tek teşebbüs olan Sakarya 17 Ağustos Ortak Girişim Grubu tarafından devralınması işlemine izin verilmesine ilişkin olarak;

1. özelleştirilecek teşebbüs olan Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi'nin traktör pazarındaki pazar payının ve cirosunun 1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in 3. maddesinde öngörülen eşiklerin altında olması ve herhangi bir hukuki veya fiili imtiyaza sahip olmaması nedeniyle, söz konusu özelleştirme işleminin ön bildirime tabi olmadığına,

03-27/322-138

2. Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi ile devralan konumundaki teşebbüs olan Sakarya 17 Ağustos Ortak Girişim Grubu'nun traktör pazarındaki toplam pazar paylarının ve cirolarının 1998/4 sayılı Tebliğ'in 5. maddesinde belirtilen eşiklerin altında olması nedeniyle, söz konusu devir işlemi için Rekabet Kurulu'ndan izin alınmasına gerek bulunmadığına,

OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.